

Musiikin harrastajasta musiikin ammattilaiseksi

Näkökulmia muusikon eri urapolkuihin

Tutkielma (Kandidaatti)

27.4.2017

Aapo Wikstén

Musiikkikasvatuksen aineryhmä

Sibelius-Akatemia

Taideyliopisto

Tutkielman nimi	Sivumäärä
Musiikin harrastajasta musiikin ammattilaiseksi. Näkökulmia muusikon eri urapolkuihin.	23
Tekijän nimi	Lukukausi
Aapo Wikstén	Kevät 2017
Koulutusohjelman nimi	
Musiikkikasvatuksen koulutusohjelma	
Tiivistelmä	
<p>Tässä tutkimuksessa perehdyn siihen, kuinka muusikon ammatti-identiteettiä on tarkasteltu musiikkikasvatuksen kirjallisuudessa. Näkökulmat liittyvät muun muassa musiikkiharrastuksen saavutettavuuteen, kilpailuhenkeen, perhetaustoihin ja muihin muusikon polkua määrittäviin ympäristötekijöihin.</p> <p>Tutkimuskysymykseni on:</p> <p style="padding-left: 40px;">Millaisten taustatekijöiden voidaan ajatella vaikuttavan muusikon tai musiikkikasvattajan ohjautumiseen musiikkiharrastuksesta ammattiuralle?</p> <p>Suoritin tutkielman kirjallisuuskatsauksena. Tarkastelin ajankohtaista kirjallisuutta liittyen musiikin harrastamiseen, musikaalisuuden ja musiikin ammatillisuuden periyymiseen sekä perhetaustan vaikutuksiin muusikon ammatinvalintaan.</p> <p>Tutkielmani keskeisen johtopäätökset ovat, että musiikilliset taidot kehittyvät vähitellen ja kehityksen peruspilarina toimii musiikillinen minäkäsitys. Musiikillinen kilpailuhenki on yleensä nuorissa musiikin harrastajissa läsnä ja se luo musiikillista ilmapiiriä kouluihin ja musiikkiopistoihin. Tutkielmassani myös tutkitaan musikaalisuuden periyymistä ja selvitetään kuinka suuri vaikutus voi olla musikaalisesta elinympäristöstä.</p>	
Hakusanat	
alanvalinta, ammatillinen periytyvyys, harrastus, identiteetti, musiikkikasvatus, muusikkous	
Tutkimus syötetty plagiaatintarkastusjärjestelmään	
27.4.2017	

Sisällys

1 Johdanto	4
2 Taustaa tutkimusaiheeseen	6
2.1 Musiikkiharrastuksen kentällä	6
2.1.1 Musikaalisuuden periytyvyydestä ja perhe musiikkiharrastuksen edistäjänä	6
2.1.2 Motivaatio	8
2.1.3 Musiikkiharrastuksen saavutettavuus.....	10
2.2 Muusikkoidentiteetin ja minäkäsityksen kehittyminen	11
2.2.1 Muusikkoidentiteetti.....	11
2.2.2 Musiikillinen minäkäsitys	12
3 Tutkimustehtävä sekä -menetelmä	14
3.1 Tutkimuskysymys	14
3.2 Metodologia ja aineistonkeruu	14
4 Yhteenveto ja pohdinta	16
4.1 Tulosten yhteenveto	16
4.2 Pohdinta.....	17
4.3 Jatkotutkimuksia	18
Lähteet.....	20

1 Johdanto

Musiikin ammattilaisuuden urapolku ei aina ole täysin selkeä. Tässä tutkielmassa perehdyn siihen, kuinka musiikin alan ammattiin päädytään ja mitkä ulkoiset tekijät siihen vaikuttavat.

Itselläni on pitkäaikainen kokemus musiikkiharrastuksen ja koulunkäynnin priorisoimisen vaikeuksista. Nuorempana minua painostettiin urheiluharrastuksiin, joihin en tuntenut suurempaa vetoa. Jalkapalloharjoituksissa ei tullut käytyä koska samaan aikaan saattoi olla jotkut bänditreeneit. Lopulta kävi niin, että minun oli pakko valita musiikin ja urheilun välillä.

Tämän päivän nuoriso asettaa uusia tavoitteita erilaisiin musiikin harrastuksen mahdollisuuksille. Menossa oleva sosiaalisen median vallankumous on selkeästi näyttänyt, että kaikki uusi musiikki jaetaan sosiaalisessa mediassa, koska musiikin tekeminen on merkittävästi helpompaa kuin aiemmin. Riittää, että omistaa edullisen kannettavan tietokone sopivalla ohjelmistolla (esim. FL-studio). Esimerkiksi Siisiäisen mukaan (2004, 156) juuri nuoriso muuttaa sukupolvesta toiseen aina musiikin harrastuksen muotoa samalla uudistaen sitä.

Mielekkäälle oppimiselle on aina välttämättömänä ehtona oppilaan oma kiinnostus ja motivaatio. Tässä tutkielmassa tarkastelen, mitä on motivaatio ja mistä sitä voidaan hakea. Oma motivaatiotaan sekä oman taidon kehittymistä on hyödynnyttänyt havainnoida itse koko harrastuksen ohella. Musiikinopettajan rooliin kuuluu kannustaa oppilasta ja saada tämä innostumaan musiikkiharrastuksesta, oli kyseessä sitten instrumentin soitto, musiikin kuuntelu tai säveltäminen.

Huhtanen ja Hirvonen (2013, 38) toteavat, että musiikkikasvattajiksi opiskelevilla on musiikin tekemisessä jo yleensä pitkä taival takana oppilaina tunneilla joko henkilökohtaisessa opetuksessa tai koulun ryhmäopetuksessa. Yleisesti koetaan, että musiikkikasvattajan opinnoilla saavutetaan hyvät valmiudet sekä esiintymiseen että samalla soittamisen ilon jakamiseen muille. Tässä tutkielmassa perehdyn myös opettajan ja esiintyvän muusikon identiteetissä ilmeneviin eroihin.

Olen itse pohtinut ammatinvalinnan vaikeutta musiikkikasvatuksen opinnoissani. Vaikea kysymys itselleni on, että tuleeko minusta todellakin opettaja tai menevätkö taitoni ”hukkaan”, jos lähdän opettajaksi. Haluan tuoda tutkielmassani esille ammattimuusikoiden sekä musiikin harrastajien näkökulmia muusikon identiteetin kehittymiseen ja etsiä niiden välisiä yhteyksiä.

2 Taustaa tutkimusaiheeseen

2.1 Musiikkiharrastuksen kentällä

2.1.1 Musikaalisuuden periytyvyydestä ja perhe musiikkiharrastuksen edistäjänä

Musiikkikasvatuksen koulutuksessa yhdistyy kaksi asiaa, joita on usein pidetty periytyvinä: muusikkous ja opettajuus. Opettajuuden periytyvyyttä tutkinut Pekka Myrskylä (2009) totesi, että yleensä lasten koulutus heijastuu vanhempien koulutuksesta, etenkin äidin. Myrskylä toteaa myös, että lapsilla joilla on korkeakoulutetut vanhemmat on muita suurempi todennäköisyys hankkia itselleen korkeakoulututkinto. Musikaalisuuden synnynnäistä periytyvyyttä tutkinut Karma (1973) mittasi yksilön synnynnäistä musikaalisuutta jättäen huomiotta yksilön aiemman musiikillisen harrastamisen. Tutkimuksen tarkoituksena oli siis selvittää mahdollista geneettisesti periytyvää muusikaalisuutta. Yleensä musikaalisuus ymmärretään kykyinä hahmottaa musiikin harmoniaa, rytmiä sekä tonaalisuutta. Karman tutkimuksen mukaan musikaalisuus on niin sanottua primaarista musikaalisuutta koskien erilaisten rakenteiden tajuamista sekä hahmottamista. (Karma 2007.) On kuitenkin myös täysin mahdollista, että lapsi saattaa olla poikkeuksellisen musikaalinen, vaikkei hän tulisikaan erityisesti musiikintäyteisestä perheestä (Hirvonen, 2003, 61). Hargreavesin (1986) mukaan musiikkiuralle lähtevät yleensä sellaiset nuoret, joilla on entuudestaan ollut musiikintäyteinen koti.

Sosiaalisen oppimisen teorian mukaan musikaalisuus periytyy sosiaalisuuden kautta (Bandura, 1977), ja tässä ympäristöllä on suuri vaikutus. Banduran teorian (1977) mukaan ihminen ei pelkästään reagoi ärsykkeisiin, vaan yrittää nimenomaan tulkita niitä. Kun nuori lapsi pääsee musisoimaan perheensä kanssa jo pienestä pitäen, hän altistuu musiikin tekemiselle. Näin varhaisessa vaiheessa hän oppii musiikkia havainnoimalla erilaisia virikkeitä ympärillään. Kaikki oppiminen tapahtuu siinä hetkessä, kun lapsi havainnoi, prosessoii ja käsittelee informaatiota (Bandura 1986). Sosiaalisen oppimisen teorian mukaan iso osa oppimisesta tapahtuu toisten käyttäytymistä havainnoimalla ja lapset oppivat saamaansa palautteesta.

Musikaalisuuteen on liitetty usein myyttisiäkin piirteitä. Musiikillisen lahjakkuuden on ajateltu olevan synnynnäinen, eikä harjoiteltavissa oleva ominaisuus. Hirvosen (2003, 60) mukaan on huomattu, että ihmisillä on käsityksenä se, että perheen musiikillinen tausta tukee lapsen musiikkiharrastusta ja vaikuttaa myös koulun musiikinopetuksessa pärjäämiseen. Oppilaat, joilla on musiikkiin ohjautuva harrastus, viihtyvät myös paremmin koulun musiikkitunneilla ja heidän asenteensa musiikinopetusta kohtaan on huomattavasti myönteisempi kuin niiden, joilla ei ole musiikkiharrastusta lainkaan (Juntunen, 2011, 79).

On huomattu, että monesti musiikkia harrastavien lasten vanhemmilla ei välttämättä ole musiikillista taustaa (Sloboda & Howe, 1991). Musiikkia voi harrastaa soittamalla, laulamalla, kuuntelemalla tai vaikka vain musiikista keskustelemalla, eikä musiikin harrastaminen tarkoita välttämättä pelkästään yhden instrumentin soittamista. Bloom (1985) on todennut, että musiikin harrastuksen omaavalla lapsella musiikki ei välttämättä ole aina ainut kiinnostuksen kohde. Kuten minunkin tapauksessani, musiikki oli harrastus, joka kiinnosti eniten, mutta minulla oli myös muita harrastuksia. Bloomin (1985) tutkimukseen osallistuneet lapset pitivät kuitenkin lähes kaikki musiikkia suurimman kiinnostuksen kohteena. Toisin sanoen: vaikka musiikkiharrastus määritellään usein liiankin kapeasti, se on edellä mainittujen tutkimusten mukaan usein lapsen tärkein, ja monesti jopa ammattiinkin tähtäävä harrastus.

Usein tiettyyn ammattiin lähteneistä nuorista monet sanovat, että ammatin ”imee kodista” (Jaatinen, 2012, 59). Hirvonen (2003) sanoo, että jos nuorella on monta harrastusta, on jonkin harrastuksen merkittävälle kehitymiselle edellytyksenä, että vanhemmat seuraavat, että lapsi harjoittelee säännöllisesti ja että motivaatiota harrastukseen edelleen löytyy. Jos lapsen lempiharrastus, esimerkiksi musiikki, alkaa heikentyä muiden harrastuksien takia, eikä aikaa enää riitä soittamiseen tarpeeksi, vanhemmat voivat suositella muiden harrastuksien jättämistä pois (Hirvonen 2003, 62). Musiikki on kuitenkin pitkään ollut yksi ihmisten suosituin harrastus, ja sitä harrastetaan ympäri maailmaa (Kosonen 2010, 158).

Siliämaan tutkimuksessa (2013) tarkasteltiin perheen vaikutusta lapsen hakeutumisesta musiikilliselle uralle. Hän haastatteli kolmea musiikkikasvatuksen opiskelijaa, joilla oli ollut jo jonkin verran kokemusta musiikinopettajana toimimisesta. Kaikilla heillä oli vanhemmat, joilla oli jonkinlaista musiikillista taustaa. Kaikkien

heidän kotonaan ei välttämättä ollut valtavasti musiikillisia vaikutteita, mutta kannustusta riitti. Kaikkien heidän sisaruksensa soittivat jotakin instrumenttia ja vanhemmilla oli ollut joskus kuoroharrastusta. Perheen kannustus ja innostaminen voivat siis olla merkittäviä tekijöitä muusikon ammatin valinnan taustalla, vaikka varsinaista muusikkoutta ei perheessä olisikaan. Vanhempien oma musiikillinen tausta voi vaikuttaa selvästi lapsen asenteeseen musiikin harrastusta kohtaan, mutta joskus vanhemmat ajattelevat, ettei heidän muusikkoudellaan ole mitään tekemistä heidän lastensa muusikkouden kanssa. (Siliämaa, 2013, 86-89.)

2.1.2 Motivaatio

Musiikinoppimisympäristön vaikutus

Usein koetaan, että musiikkioppilaitoksissa vallitsee todellinen kilpailuhenki (Hirvonen 2003, 66). Hirvosen mukaan kilpailu voi alkaa jo alakoulussa ja jatkua korkeakouluun, myös Sibelius-Akatemiaan saakka, vaikka opiskelukaverit olisivat parhaita ystäviä keskenään. Opiskelijoiden välinen kova kilpailu luo puolestaan vaikeuksia oppimisympäristöön. Myös oppimistuloksia ja arvosanoja vertaillaan usein oppilaiden kesken. (Hirvonen, 2003, 66.)

Silloin kun nuori aloittaa soitonopiskelun, oman opettajan yksityistunnit ovat hänelle hyvin tärkeitä, ja lapsetkin kokevat sen. Yleensä lapsena nimenomaan kinastellaan siitä, että kenellä on mikäkin kappale läksynä ja että kuinka ihana se heidän uusi pianonsoitonopettajansa on. Pienenä oikein jännitettiin oppilaskonsertteja ja käsiohjelmasta katsottiin, että se joka on ensimmäisenä soittamassa, on se heikoin. Esiintymiset tuntuvat olevan tänäkin päivänä kilpailun aihe, ja se vaikuttaa selvästi negatiivisella tavalla opiskelijajailmapiiriin (Hirvonen, 2003, 67). Tietyyssä iässä lapsi ei kuitenkaan välttämättä halua esiintyä luullessaan, että kanssaopiskelijat ovat kateellisia (emt. 2003, 65).

Usein voi olla, että opiskelija luo ystäväpiirinsä vain ja ainoastaan omien suoritustensa sekä taitojensa kautta ja täten tietyllä tavalla lunastaa paikkansa opiskelupiirissään (Hirvonen 2003, 66). Nykyään bändileirit ym. kesäleirit ovat hyvin suosittuja ja niissä on yhteismusisointia sekä yksityisen opetuksen tunteja, mutta ennen kaikkea siellä luodaan uusia ystävyysuhteita. Tällä on tärkeä positiivinen vaikutus lahjakkaan nuoren koulunkäyntiin (Kreger Silverman 1997, 37-55). Sos-

niak (1985) toteaa, että juurikin musiikkileireillä näkee yhteismusisoinnin myönteiset vaikutukset soitonharrastamiseen, ja että musiikkileireillä on tärkeä vaikutus oppilaiden soittoharrastukseen ja motivaatioon.

Eri tutkijat painottavat eri asioita kehitysprosessiin vaikuttavista ympäristötekijöistä. Hennessey (1997, 282) on pohtinut, tuleeko lapsen omaa suorittamiskykyä kehittää, vai onko se tekijä, joka kehittyy itsestään. Maehr (1984) taas korostaa sitä, että kaikki ympärillä tapahtuvat sosiokulttuuriset tekijät antavat nimenomaan tälle yhdelle lapselle merkityksen ja vaikuttavat merkittävästi siihen, mille asioille yksilö motivoituu sekä omistautuu. Ympärillä vaikuttaa suuresti kulttuuri, joka määrittelee mitä on menestys ja kuinka se tavoitetaan. (Maehr 1984, 122-123.)

Musiikin- tai soitonopettajan rooli kannustajana

Varhaisiän musiikkikasvatus sytyttää parhaimmillaan lapsessa kiinnostuksen musiikkia kohtaan ja toimii kipinäenä musiikin harrastuksen aloittamiseen ja jatkamiseen. Kun opettaja saa musiikin harrastuksen lapsessa jo nuorena alkuun, siitä tulee väistämättä osa lapsen jokapäiväistä elämää (Jaatinen, 2012, 36). Tällöin opettajalla on hyvin suuri merkitys lapsen sisäiseen motivaatioon. Usein voi olla tilanne, että lapsella on ollut huono musiikinopettaja pienenä ja hän ei saanut opettajalta riittävää kannustusta musiikin harrastamiseen. Tämä saattaa kantaa myös läpi koko elämän.

Motivaatio on erittäin keskeinen käsite musiikin oppimiselle. Motivaatio juontuu latinankielisestä sanasta *movere*, joka tarkoittaa eteenpäin liikkumista. Liikkuminen on nimenomaan se sisäinen motivaatio, joka määrittelee sen, kuinka paljon haluamme panostaa johonkin tiettyyn asiaan ja mitkä asiat jätämme kiinnostuksen puutteen tai muun syyn vuoksi pois. Sanotaan, että motivaatio on sen tuotoksen prosessi, ei se itse tuotos. (Pintrich & Schunk 2002, 5.)

Fordin (1992) mukaan sisäisen motivaation löytämiseksi on pakko luoda itselleen välitavoitteita. Hän painottaa, että jos opettaja antaa oppilaille saavutettavissa oleva tavoitteita, voi tulos olla moninkertainen. Se, että oppilas kokee aina onnistumisen kokemuksia, on tärkein tavoite. Jos tavoitteet onnistumiselle ovat liian korkeat, mitään kehitystä ei tapahdu, koska silloin nämä onnistumisen hetket jäävät kokematta. (Ford 1992, 99.)

Musiikin opettajuuden musiikillinen osaaminen eroaa erittäin paljonkin perinteisestä esiintyvistä muusikosta (Blom 2015, 22). Tämän ei kuitenkaan pitäisi tarkoittaa sitä, että hyvä musiikillinen lahjakkuus menisi hukkaan, jos muusikko lähteekin opettajan uralle. Kun oppilas näkee, että hänen oma musiikinopettajansa on taitava muusikko, tuo se lapselle varmasti enemmän kannustusta musiikintunnille. Kaikenlaisten musiikillisten virikkeiden lapsen ympäristössä tulisi olla pelkästään positiivinen asia, sillä ne ovat olennainen osa omassa musiikillisessa kehityksessä ja luovat mielikuvaa omasta musiikillisesta mausta. (Hirvonen 2003, 66.)

Jotta lapselle syntyisi mahdollisimman myönteinen kokemus soittoharrastuksesta, on soittotilanteet rakennettava niin, etteivät ne näyttäyty oppilaalle vain opettajan läskykuulusteluina. Jos opetus on oppilaslähtöistä, lapsella on hyvä ja rohkea mieli esittää opettajalleen omia mielipiteitä sekä kysymyksiä. Jos soittotuntitilanne on myönteinen, opettajan pitäisi suhtautua näihin tulkintoihin myönteisesti ja kannustavasti. (Kurkela 1986, 77.)

2.1.3 Musiikkiharrastuksen saavutettavuus

Musiikin harrastamisen saavutettavuuteen liittyvät sekä alueellisen että taloudellisen saavutettavuuden kysymykset. Toisin sanoen sen lisäksi, että oppilaasta itsestään pitää löytyä sisäinen motivaatio, tulee asuinpaikkakunnalla olla jokin muoto, joka mahdollistaa harrastuksen. Lisäksi perheiden on kustannettava soittoharrastus ja esimerkiksi instrumentin hankintakulut. Hirvonen (2003) esittää, että merkittävin epäkohta pienellä paikkakunnalla musiikin harrastamiseen liittyen on se, että ei ole mahdollista päästä kuuntelemaan muiden soittoa. Pieneltä paikkakunnalta tulevien muusikoiden kokemus muiden muusikkojen kuuntelusta on yleensä niin vähäinen, että laajemmat tapahtumat suuremmissa kaupungeissa saattavat olla kovinkin hämmentävä kokemus. (Hirvonen 2003, 59.)

Yleensä ihmiset, jotka tulevat pieneltä paikkakunnalta, pitävät yleensä kotipaikkakuntaansa voimavaranaan. Osaan itsekkin samaistua tähän erittäin hyvin. Paikkakuntalaiset kannustavat menemään eteenpäin musiikissa ja luomaan uusia kontakteja. Paikkakunnan pienuutta pidetään yleensä nimenomaan voimavarana, koska soittamisen harrastajia on vähemmän ja henkilökohtaisia esiintymisiä

tulee siten enemmän. Tärkeää on myös läheisten kannustus, joka antaa itseluottamusta harrastajalle. Pienellä paikkakunnalla on usein kuitenkin vaikeaa löytää omaa soittoryhmää, koska oppilaita on niin vähän. Jos sattuu olemaan kaupungin ainut fagotisti, on silloin vaikea löytää itselleen sopivaa ryhmää. Itsekin olin lukioaikoinani Kajaanin ainoa ikäiseni trumpettisti. Kun useampien paikkakuntien oppilaat yhdistyvät isompaan oppilaitokseen, näkee vasta silloin Suomen musiikkioppilaitosverkon tason sekä tason. (Hirvonen 2003, 59.)

Usein musiikkiharrastus on taloudellisesti ja ajankäytön suhteen raskas myös vanhemmille. Useimmissa musiikkiopistoissa pianonsoiton aloittamiseksi vaaditaan, että oppilaan kotona on pystypiano. Tämän lisäksi edellytetään lapsen kuljettamista paikasta toiseen omien töiden lisäksi. Vaikka oppilaitokset ovat kalliita, on kuitenkin tärkeää, että vanhemmat pystyisivät tukemaan lasta parhaansa mukaan. Tähän tietenkin kuuluu se, että vanhemmat arvostavat lapsen soittoharrastusta eivätkä vaadi lapseltaan liikaa. Kun vanhemmat haluavat tukea lapsensa henkistä ja sosiaalista kasvua panostamalla lapselle mieluisaan harrastukseen, se varmasti heijastuu myönteisesti myös lapsen koulumenestykseen (Hirvonen 2003, 64).

2.2 Muusikkoidentiteetin ja minäkäsityksen kehittyminen

2.2.1 Muusikkoidentiteetti

Identiteetti tarkoittaa ihmisen omaa käsitystä itsestään. Musiikillinen identiteetti taas tarkoittaa yksilön omaa käsitystä omasta musiikillisesta minästä. Musiikillinen identiteetti on asia, joka on jatkuvassa muutoksessa (Mertanen 2011, 12). Jaatisen (2012, 27) mukaan identiteetti tulkitaan monimutkaiseksi sekä kirjavaksi vuorovaikutteiseksi suhteeksi, jonka prosessina yleensä tarkoittaa ”tulemista jokisikin”.

Tätä identiteetin kehittämisprosessia tarkastelen myös tutkimuskysymykseni pohjalta. Muusikkoidentiteetillä tarkoitetaan omaa näkemystä omasta muusikkoudesta. Monesti varsinainen muusikkoidentiteetin kehityskaari alkaa vasta, kun musiikkia lähtee opiskelemaan. Esimerkiksi monet Sibelius-Akatemian pianonsoiton opiskelijat toivovat, että voisivat tehdä elantonsa pelkästään esiintymällä julkisesti muiden edessä ja siten jakaa omaa muusikkouttaan. Tosiasia kuitenkin

on, että vain harva pianisteista pystyy tienaamaan elantonsa pelkästään tämän avulla. Suurin osa valmistuneista ryhtyy opettajaksi musiikkioppilaitoksiin tai muihin kouluihin opetustehtäviin. (Hirvonen 2003, 74.)

Luovuus on iso osa muusikkoutta ja siitä syntyvää muusikkoidentiteettiä. Se tulee esiin niin ammattiesiintyjällä kuin musiikkikasvattajallakin. Kummallakin saralla tapahtuu uudistumista lähes päivittäin (Jaatinen 2012, 26). Uudistamisen tarve on jatkuvaa, jotta musiikinopettaja voi luoda itselleen luovan oppimisympäristön. Blom (2015) sanoo, että musiikkikasvattajaksi tullaan eli kasvetaan (Blom 2015, 16).

2.2.2 Musiikillinen minäkäsitys

Musiikillisella minäkäsityksellä tarkoitetaan yksilön omaa käsitystä omista musiikkitaidoistaan. Tähän kuuluvat esimerkiksi musiikilliset lahjat ja kaikki siihen kuuluvat ominaisuudet sekä toiminnot. Tämä rakentuu vähittäisesti vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa sekä paljon omista henkilökohtaisista menneisyyden etapeista, kokemuksista. (Mertanen 2011, 16). Muusikot ovat usein erittäin itsekriittisiä. Jos otetaan esimerkkinä vaikkapa Sibelius-Akatemian pianonsoiton opiskelija: hän tulee harjoitusluokkaan klo 9 aamulla, ja alkaa harjoitella yhtä tiettyä tahtia Chopinin Etydistä nro 3 E-duuri. Kello tulee klo 15, ja opiskelija harjoittelee kappaleen soittamista kokonaan läpi. Kuitenkin samassa tahdissa hän aina epäonnistuu. Opiskelija on asettanut itselleen niin korkeat tavoitteet, että ei mitenkään pysty saavuttamaan niitä tuona päivänä. Usein käy niin, että sekä oman taidon puutteellisuus että rajallisuus tulevat vastaan päivittäin. Tästä syntyy negatiivinen ajattelutapa omia taitoja kohtaan. (Arjas 2002, 24.) Käytännössä tämä tarkoittaa aiheeni kannalta sitä että muusikon minäkäsitys ei välttämättä ole kauhean totuudenmukainen.

Minäkäsitys muusikkona jaetaan usein kolmeen eri osaan: musiikillinen-, ihanne- sekä toveriminäkäsitys. Näillä kaikilla on omanlainen merkityksensä minäkäsityksen syntymisen prosessissa. (Mertanen 2011, 18.) Nämä monet ”ulottuvuudet” (emt.) on tarkastelua eri perspektiiveistä ja se auttaa samalla oman identiteetin ja oman musiikki-identiteetin luomisessa.

Tuulamo (1993) jakaa puolestaan musiikillisen minäkäsityksen kolmeen osa-alueeseen: tiedostettu-, ihanne-, sekä toveriminäkäsitys. Tiedostettu minäkäsitys

kuvaa omaa uskomusta omista taidoista, kun taas ihanneminäkäsitys kuvaa omaa ihannenäkemyistä itsestään. Toveriminäkäsitys puolestaan käsittää kuvitellut muiden näkemykset. Kaikki nämä eri minäkäsityksen eri osiot käsittävät pienempiä osa-alueita, joita ovat musiikillinen suoriutumisen-, sosiaalinen-, emotionaalinen- ja fyysis-motorinen musiikillinen minäkäsitys. (Tuulamo 1993, 57.)

3 Tutkimustehtävä sekä -menetelmä

3.1 Tutkimuskysymys

Pyrin kartoittamaan tässä tutkielmassa musiikin harrastajien polkuja ammattilaiseksi ja tarkastelen, kuinka kirjallisuudessa on kuvailtu musiikin harrastamiseen liittyviä tekijöitä. Paneudun musiikin harrastajan kilpailuhenkeen ja perhe-taustoihin sekä erilaisiin menneisyyteen liittyviin tekijöihin kuten oman kotipaikkakunnan musiikkiharrastuksen saavutettavuus. Tutkin myös eri musiikkiharrastuksen motivaation keinoja sekä tekijöitä.

Tutkimuskysymykseni on:

Millaisten taustatekijöiden voidaan ajatella vaikuttavan muusikon tai musiikkikasvattajan ohjautumiseen musiikkiharrastuksesta ammattiuralle?

3.2 Metodologia ja aineistonkeruu

Tutkielmani on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoitus on tutkia kohdetta mahdollisimman monipuolisesti (Hirsjärvi 1997, 161). Tutkielmani tarkoituksena on kvalitatiivisten tavoitteiden mukaisesti tekstin ja toiminnan merkitysten ymmärtäminen sekä kirjallisuuden reflektointi (emt., 166). Menetelmäni tutkimuksessa on kirjallisuuskatsaus. Kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on ottaa selville mitä ja miten muut tutkijat ovat aiheita tutkineet (Sajavaara 1997, 101). Tarkoitukseni on siis tutustua tähän ilmiöön aiemman kirjallisuuden perusteella.

Monessa käyttämissäni lähteissä on käytetty tutkimusmenetelmänä kerronnallista tutkimusta. Tutkimustuloksiin on päädytty haastattelemalla lapsia, opiskelijoita ja ammattilaisia. Tähän tutkielmaan valitsin kirjani sen perusteella, että ne keskustelevat hyvin tutkimusaiheen kanssa.

Keskeisimpia tutkimuskirjojani ovat Airi Hirvosen kirjoittama *Pikkupianistista musiikin ammattilaiseksi* (2003), Aila Siliämaan *Kodin musiikkiympäristö musiikinopettajan ammatinvalintaan vaikuttavana* (2013) sekä Laura Kivenmäen pro gradu-tutkielma *Musiikinopiskelijan ammatillinen kasvu ja motivaatio* (2015). Näi-

den tutkimusten tarkoituksena oli selvittää musiikinopiskelijoiden identiteetin rakentumista heidän omien kokemustensa pohjalta ja selvittää kuinka soitonopettajat ja soitinopiskelu vaikuttavat opintojen etenemiseen. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin musiikinopiskelijoiden kokemuksia musiikkikilpailuihin osallistumisesta ja niistä saaduista palkinnoista sekä tunnustuksista.

4 Yhteenveto ja pohdinta

4.1 Tulosten yhteenveto

Tässä tutkielmassa olen käsitellyt erilaisia osatekijöitä, joiden on ajateltu vaikuttavan muusikkoidentiteettiin ja ammatinvalintaan. Musiikin harrastuksen saavutettavuus on hyvin tärkeä tekijä nuorelle musiikin harrastelijalle. Esimerkiksi jos kyseessä on bändisoitin, tulee löytää paikkoja (opisto, bändikerho) missä kyseistä soitinta pääsee hyödyntämään sekä saamaan musiikin iloa.

Tarkastelin tutkielmassani erityisesti perhetaustojen merkitystä ammatinvalintaan. Hirvosen (2003) väitöskirjassa sitä aspektia puidaan monelta eri kantilta. Lapsi lähtee seuraamaan aikuisten jalanjalkia jo aivan pienestä pitäen (emt. 60-64). Lähes kaikissa lähteissäni oli haastateltu eri opiskelijoita, joilla oli selvästi olemassa paljon musiikillista taustaa perheessä. Jokaisen musiikillisen tilanteen kanssa on olemassa jonkinlainen vuorovaikutus. Periaatteessa silloin kun ollaan yksin harjoittelemassa (tunteiden käsittely). (Jaatinen 2012, 17.) Kaikenlainen musiikillinen motivaatio sekä ilo harrastukseen tulee nimenomaan vahvoista musiikillisista kokemuksista (emt., 18).

Musiikkiharrastuksen motivaatio on elintärkeää harrastuksen kannalta. Sitä luovat niin oppimisympäristö kuin hyvät opettajat. On opettajan vastuulla luoda oppilaalle mukava oppimisympäristö missä lapsi pääsee toteuttamaan itseään sekä päästä kehittämään omaa muusikkoidentiteettiä. Tässä tutkielmassa tuli myös ilmi musiikkioppilaitoksissa vallitsevasta kilpailuhengestä. Kilpailuhenkeä voidaan toisaalta pitää myös motivaation lähteenä.

Musiikillinen minäkäsitys muotoutuu enemmänkin ajan saatossa. Arjas kirjoittaa (2002, 24), että musiikkitaitojen rajallisuus on osa musiikillista minäkäsitystä. Minäkäsitys luodaan helposti sen hetkisten taitojen perusteella, mutta kirjallisuuskatsaukseni perusteella tähän liittyy myös paljon muutakin.

Tulee pakollinen tarve treenata enemmän jotta vain ei olisi huonompi kuin joku muu. Muun muassa Sibelius-Akatemian musiikkikasvatusosastolla henkilökohtaiset esiintymiset ovat selvästi asia, josta eniten kilpaillaan. Sibelius-Akatemialla ei enää ole numeroarviointeja kursseista, mikä tietenkin poistaa arvosanojen ver-

tailun ja niistä opiskeluilmapiirin heikkenemisen. Eli ainut asia mistä enää oikeastaan voisi kilpailla, on esiintymiset ja niiden määrä. Usein voi olla vaikeaa luoda perusteita sille, että miksi konsertteja on kovin epätasaisesti jaettu kaikille (Hirvonen 2003, 67). Ammatti-identiteettiin vaikuttavat esimerkiksi oppimisympäristö, oma minäkäsitys eli käsitys omasta luonteesta sekä taidoista (Blom 2015, 11). Näin laajan aiheen tutkiminen tuntuu jotenkin todella hankalalta.

Kuitenkin peruskäsitys on, että opettajan tulisi olla musikaalinen ja sellainen, joka osaa opettaa erilaisia bändi-instrumentteja. Jos käykin niin, että opettaja ei osaisikaan soittaa täydellisesti pianoa, hän voi silti toimia oppilaille motivaation lähteenä jollain muunlaisella tavalla. Jokainen musiikinopettaja on erilainen sekä omanlaatuinen ja hän luo itse oman opettajaidentiteettinsä.

4.2 Pohdinta

Monet lähteistäni ovat väitöskirjoja, useita vuosia kestäneitä seurantatutkimuksia. Näin ollen tämän tutkielman aihe on todella laaja. Kiinnostavaa tämän tutkimuksen tekemisessä oli huomata, että hyvin monet eri tekijät vaikuttavat musiikin harrastuksen motivaatioon sekä innostukseen.

Musiikin ammattilaiseksi ryhtyminen tuntuu usein kutsumukselta (Jaatinen 2012, 39). Kun musiikkia harrastetaan jo hieman vanhemmassa murrosiässä, keikkarintama voi alkaa tuntua hyvinkin tutulta. Siitä tulee jo erittäin iso osa jokapäiväistä elämää ja elämänsisältöä (emt., 39). Voi olla, että peruskoulun ja lukion ohella tehdyt soittokeikat jatkuvat huomaamatta valmistumisenkin jälkeen eikä omaa muusikkouttaan edes ehdi. Entwistlen (1979) mukaan työtä ja vapaa-aikaa ei pitäisi laittaa eri konteksteihin ja kilpailuasetelmiin. Ajatus on, että kaikki ajanvietto on osa elämää; niin perhe-elämä, harrastukset kuin työtkin. Jaatisenkin (2012, 39) mukaan ”elämä on vapaa-aikaa”. Keikkailu ja esiintyminen voivat aluksi olla vain harrastus, josta sittemmin on tullut työtä. Vapaa-ajasta tulee niin merkittävä osa elämänsisältöä, että sitä harrastusta haluaa myös tehdä työkseen (Entwistle, 1979).

Airosmaa (2012) on haastatellut useita eri musiikinopettajia, jotka ovat toimineet opettajan tehtävässä jo pidemmän aikaa. Haastateltujen mukaan esiintyvä muu-

sikkous jää taakse, sitä tulee ikävä, ja siitä luopuminen on yleensä vaikeaa. Airosmaan (2012, 144) haastatteleva Veera toteaa: ”Ja miten upeeta olis joskus jotain tommosta hienoa vetää ja istahtaa sinne musiikin luokkaan ja loksauttaa suut auki ja... Joo, vaikea myöntää se, et en mä enää soita.”

Olen itsekin huomannut opiskellessani Sibelius-Akatemiassa, että hyvin moni epäilee omia kykyjään opettajana. Usein saan kommentteja koskien valintaani musiikinopettajan urasta. Vaikka se oudolta kuulostaakin, kokenutta esiintyvää muusikkoa voi jännittää hyvin paljon luokkahuoneen eteen joutuminen. Sillä tilanne on aivan eri kuin omassa konsertissa esiintyminen. Usein musiikkikasvatustopintoja pidetään hyvänä lähtökohtana musiikkiuralla työskentelemiselle. Esiintyvä muusikko oppii taitonsa harjoittelemalla sekä esiintymisellä. Se kuulostaa todella yksinkertaiselta. Opettajaksi opiskellaan, kerätään tietoa sekä kehitetään taitoja.

4.3 Jatkotutkimuksia

Minua ovat jo pitkään kiinnostaneet musiikin eri motivaation lähteet ja se mistä ne alun perin tulevat. Tämä aihe on erittäin laaja ja tästä saisi monilla eri tutkimusmenetelmillä erittäin tiedontäyteen. Tätä voisi toteuttaa erittäin laajalti tapaustutkimuksella. Tämä minun kandidaatin tutkielmani voisi tukea todella hyvin minun tulevia tutkimuksiani koska tästä on otettu se pintaraapaisu minun pro gradu-tutkielmaani. Voisin haastatella lukuisia eri musiikkialojen ammattilaisia ja tuoda esille heidän eri toimintatapojaan. Itse koen olevani multi-instrumentalisti ja tapaan harvoin kaltaisiani henkilöitä. Multi-instrumentaalisuus olisi kiinnostava jatkotutkimusaihe. Koska siihen liittyvää kirjallisuutta on melko vähän, olisi mielenkiintoista tutkia aihetta haastattelemalla muita multi-instrumentalisteja. Tähän liittyy hyvin paljon erilaisia kiinnostavia tekijöitä, kuten nuotinluku, rakenteiden hahmottaminen ja yleensäkin bändissä toimiminen.

Toinen mielenkiintoinen tutkimusaihe on yhtyeen johtajaksi tai liidaajaksi tuleminen: mitkä asiat johtavat siihen, mitä siihen vaaditaan yksilöltä ja miten saadaan aikaan luova ja turvallinen ilmapiiri, jolloin voit omalla tavallasi johtaa yhtyettä.

Multi-instrumentaalisuus ja musiikin johtaminen kulkevat hyvin käsi kädessä ja sillä on minulle erittäin suuri henkilökohtainen painoarvo. Olisi hienoa päästä

haastattelemaan eri musiikin ammattilaisia ja pyytää heitä miettimään omaa musiikillista identiteettiään ja sitä kuinka he ovat ajautuneet nykyiseen asemaansa. Tätä aihetta olisi todella hieno päästä tutkimaan. Musiikillinen identiteetti muodostuu jokaisella omalla tavallaan. Useimmat pitkälle musiikissa edenneet haluavat edetä aina yhtyeenjohtajaksi asti. Huomaan tässä peilaavani erittäin paljon itseäni. Haluaisin tutkia kuinka tähän johtaja-ammattiin päädytään. Siihen liittyy varmasti erittäin paljon hyvin erilaisia tekijöitä.

Lähteet

- Airosmaa, K. (2012). Viisi vuotta viisaampi? Tarinoita nuorten musiikinopettajien kehityspoluilta. Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
- Arjas, P. (2002). Muusikoiden esiintymisjännitys. Tapaustutkimus klassisen musiikin ammattiopiskelijoiden jännittäjätyypeistä ja esiintymisvalmennuksen kurssikokemuksia. Jyväskylä Studies in the Arts 82, Jyväskylä University.
- Bandura, A. (1977). Social Learning Theory. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (1986). Social Foundations of Thought and Action: A Social cognitive theory. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Blom, H. (2015). Mikä minusta tulee isona? Tapaustutkimus kolmen musiikkikasvatuksen opiskelijan ammatti-identiteetistä. Maisterin tutkielma. Sibelius-Akatemia, Taideyliopisto.
- Bloom, B.S. (1985). Developing talent in young people. Ballantine Books, New York.
- Entwistle, H. (1979). Class, culture and education. Lontoo: Taylor & Francis.
- Ford, M.E. (1992). Human Motivation: Goals, emotions and personal agency beliefs. Newbury Park, CA: Sage.
- Hargreaves, D.J. (1986). The developmental psychology of music. Cambridge University Press, Cambridge.
- Hennessey, B.A. (1997). Teaching for creative development: A social-psychological approach. Teoksessa: Colangelo N & Davis GA (toim.) Handbook of gifted education. 2. painos. Boston: Allyn and Bacon. ss. 282-291.

- Hirsjärvi, S. (1997). Metodologiset ja teoreettiset lähtökohdat: Kvalitatiivinen tutkimus. Teoksessa S. Hirsjärvi, P. Remes & P. Sajavaara, Tutki ja kirjoita. Tampere: Tammer-Paino Oy (s. 160-168).
- Hirvonen, A. (2003). Pikkupianistista musiikin ammattilaiseksi. Solistisen koulutuksen musiikinopiskelijat identiteettinsä rakentajana. Oulu: Oulu University Press.
- Huhtanen, K. & Hirvonen, A. (2013). Muusikon polkuja musiikkikasvattajuuteen. Teoksessa M-L Juntunen, H. M. Nikkanen & H. Westerlund (toim.), Musiikkikasvattaja. Kohti reflektiivistä käytäntöä. PS-kustannus, Bookwell Oy (s. 38-53).
- Jaatinen, E. (2012). Musiikki musiikinopettajan voimavarana. ”Kun sydän vie, niin kyl se on se juttu.” Maisterin tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Juntunen, M-L. (2011). Musiikki. Teoksessa S. Laitinen, A. Hilmola & M.-L. Juntunen: Perusopetuksen musiikin, kuvataiteen ja käsityön oppimistulosten arviointi 9. Vuosiluokalla. Koulutuksen seurantaraportit 2011:1. Helsinki: Opetushallitus (s. 36–95).
- Karma, K. (1973). The ability to structure acoustic material as a measure of musical aptitude 1. Background Theory and Pilot Studies. Pennslavia State University.
- Karma, K. (2007). Musical aptitude definition and measure validation: Ecological validity can endanger the construct validity of musical aptitude tests. *Psychomusicology: A Journal of Research in Music Cognition* 19 (2), (s. 79-90).
- Kosonen, E. (2010). Musiikkiharrastusten motivaatio. Teoksessa J. Louhivuori & S. Saarikallio (toim.), *Musiikkipsykologia* (s. 295–309). Jyväskylä: Atena.
- Kreger Silverman, L. (1997). The Construct of Asynchronous Development. Teoksessa: *Peabody Journal of Education*: Vol 72, No. 3-4. Taylor & Francis, Ltd. (s. 36-58.)

- Kurkela, K. (1986). Esittävä säveltaide, esiintymisjännitys ja narsistinen häiriö. Synteesi 2–3, (s. 59–85).
- Maehr M.L. (1984). Meaning and motivation: Toward a theory of personal investment. Teoksessa: Ames R. & Ames C. (toim.), Research on motivation in education. Vol. 1 Student motivation. Academic Press, Inc, Orlando (s. 115–144).
- Mertanen, M. (2011). Muusikkous myötä- ja vastamäessä, musiikkikasvattajan musiikillisen identiteetin kasvu ja kehitys opintojen aikana. Maisterintutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Myrskylä, P. (2009). Koulutus periytyy edelleen. Hyvinvointikatsaus 1. Helsinki: Tilastokeskus. Saatavissa: http://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-03-16_002.html
- Pintrich, P.R. & Schunk, D.H. (2002). Motivation: Introduction and historical Foundations. Teoksessa: Motivation in Education: Theory, Research, and Applications. 2. Painos. Upper Saddle River, N.J.: Merrill cop. 2002. (s. 35-68.)
- Sajavaara, P. (1997). Alustavasta lukemisesta kirjallisuuskatsaukseen: Kirjallisuuskatsaus. Teoksessa S. Hirsjärvi, P. Remes & P. Sajavaara, Tutki ja kirjoita. Tampere: Tammer-Paino Oy (s. 114-116).
- Siisiäinen, L. (2004). Musiikin harrastaminen, vapaa-aika ja kontrolli. Teoksessa E. Kauppinen & S. Sintonen, Musikaalinen elämä. Vantaa: Dark Oy (s. 156-160).
- Siliämaa, A. (2013). Kodin musiikkiympäristö musiikinopettajan ammatinvalintaan vaikuttavana tekijänä. Maisterintutkielma. Oulun yliopisto.
- Sloboda, J.A. & Howe M.J.A. (1991). Biographical precursors of musical excellence: An interview study. Psychology of music 19(1), (s. 3–21).

- Sosniak, L.A. (1985). Learning to be a concert pianist. Teoksessa: Bloom BS (Ed) Developing talent in young people. Ballantine Books, New York, (s. 19–67).
- Tulamo, K. (1993). Koululaisten musiikillinen minäkäsitys, sen rakenne ja siihen yhteydessä olevia tekijöitä. Studia Musica 2. Sibelius-Akatemia.